

Να τα πούμε; Αυτή η χιλιοειπωμένη φράση ακούγεται την παραμονή της Πρωτοχρονιάς από παιδικές φωνές αλλά και από μεγαλύτερους στις αυλές και τις πόρτες των σπιτιών σε κάθε γωνιά της Ελλάδος. Τα κάλαντα της Πρωτοχρονιάς είναι ένα πολύ παλιό Πανελλαδικό έθιμο που έχει τις ρίζες του στην εποχή του Βυζαντίου.

Αν προσέξει κανείς τα λόγια θα δει ότι είναι λίγο...ασυνάρτητα και όσο κι αν προσπαθήσει κανείς δεν βγάζει κάποιο νόημα.

Αρχιμηνιά κι Αρχιχρονιά

Ψηλή μου δεντρολιβανιά (*)

Κι αρχή καλός μας χρόνος

Εκκλησιά με τ' άγιος θόλος (*)

Άγιος Βασίλης έρχεται

Και δε μας καταδέχεται (*)

Από την Καισαρεία

Συ είσ' αρχόντισσα κυρία (*)

Βαστάει πένα και χαρτί

Ζαχαροκάντιο ζυμωτή (*)

Χαρτί-χαρτί και καλαμάρι

Δες και με το παλικάρι (*)

Ας δούμε λοιπόν πώς εξηγείται η ασυναρτησία ...

Η ιστορία μας διαδραματίζεται στο Βυζάντιο.

Σε εκείνα τα χρόνια οι φτωχοί και χαμηλών στρωμάτων άνθρωποι δεν είχαν το δικαίωμα να μιλούν στους αριστοκράτες-τισες, παρά μόνο σε γιορτές, όπου μπορούσαν να τους απευθύνουν ευχές. (μήπως τώρα ?)

Κάποιος νεαρός λοιπόν, ταπεινής καταγωγής, ήταν ερωτευμένος με μια αρχοντοπούλα..

Επειδή δεν ήταν κοινωνικά αποδεκτό να την πλησιάσει, παρά μόνο σε περίοδο εορτών για να της απευθύνει ευχές, αποφάσισε ανάμεσα στα κάλαντα του Μεγάλου Βασιλείου, να εντάξει και ένα ερωτικό ποίημα, που είχε συνθέσει !

Αρχίζει λοιπόν και βάζει ενδιάμεσους στίχους (αυτούς με τα αστεράκια).

Με αυτόν τον τρόπο και τα κάλαντα θα έλεγε, ακολουθώντας τους κοινωνικούς κανόνες αλλά ταυτόχρονα θα παίνευε την καλή του ... !!!

Την αποκαλεί ψηλή, σαν δεντρολιβανιά.

Επειδή φορούσε ένα από τα ψηλά τα κωνικά καπέλα με το τούλι στην κορυφή, την παρομοιάζει με Εκκλησιά με τ' Άγιος θόλος (θόλος εκκλησίας).

Της λέει ότι δεν τον καταδέχεται (ο Άη Βασίλης δεν έχει να κάνει!) γιατί είναι αρχόντισσα κυρία.

Τέλος κλείνει με τις γαλιφιές !!! Την λέει ζαχαροκάντυο ζυμωτή, δηλαδή φτιαγμένη από ζάχαρη (γλυκιά μου) και την παρακαλεί να του ρίξει μια ματιά.

Έτσι λοιπόν αυτά τα *παράδοξα Κάλαντα* πέρασαν από γενιά σε γενιά και έγιναν τα πιο διαδεδομένα σε όλο τον ελληνικό χώρο ... !!!

Ακούστε παρακάτω Κάλαντα από την Θεσσαλία, την Ικαρία και την Μακεδονία.

Πάντως τα «Κάλαντα» της Πρωτοχρονιάς έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Λίγοι ίσως γνωρίζουν όλο το περιεχόμενό τους και ακόμα λιγότεροι την προέλευσή τους. Είναι βέβαιο ότι στο Άσμα που ακούγεται σήμερα στις γειτονιές είναι ενσωματωμένα τουλάχιστον τέσσερα **«Άσματα Αιγυπτίου»** που μάλλον ανάγονται στη Βυζαντινή εποχή. Η πρώτη ενότητα είναι μια τυπική ευχή να είναι καλή η Πρωτομηνιά και η είσοδος του Νέου Έτους:

Αρχιμηνιά κι Αρχιχρονιά
κι αρχή - Καλός μας χρόνος

Η επόμενη ενότητα όπως φαίνεται προέρχεται από την «Λόγια» Παράδοση. Κάποιος Διδάσκαλος (ή ιερέας) δίδαξε στους μαθητές του την μεγάλη «Δεσποτική Εορτή» της «Περιτομής του Χριστού» : Ο Χριστός με το Αιγυπτιακό - Σημιτικό Έθιμο της Περιτομής οκτώ ημέρες μετά την γέννησή του «βγαίνει να γνωρίσει τον κόσμο και γίνεται αποδεκτός από τους συμπατριώτες του» :

Αρχή που βγήκεν ο Χριστός
Άγιος και Πνευματικός
στην γήν να περπατήσει
και να μας καλοκαρδίσει

Από την Λόγια Παράδοση φαίνεται να προέρχεται και η τρίτη ενότητα που αναφέρεται στην μνήμη του Μεγάλου Βασιλείου. Είναι πιθανό μάλιστα να σχετίζεται με τον Αρέθα Επίσκοπο Καισαρείας και με την προσπάθεια να μορφωθούν οι πληθυσμοί της Μ. Ασίας τον 10ο αι. μΧ.

(Προβάλλεται ο Μέγας Βασίλειος ως φορέας της παιδείας - που προτρέπει τους γονείς να μορφώνουν τα παιδιά τους. Προβάλλεται επίσης η ιερή τέχνη του καλλιγράφου που πάντα στην Βυζαντινή εικονογραφία κρατά ειλητάριο («χαρτί»), Κάλαμο («πέννα») και «Καλαμάριον» (θήκη όπου ο γραφέας έβαζε τα 'καλάμια' - με τα οποία έγραφε) :

Άγιος Βασίλης έρχεται από την Καισαρεία.

Βαστάει πέννα και χαρτί

χαρτί και καλαμάρι

[με] Το καλαμάρι έγραφε

και [με] το χαρτί ομίλει.

Το άρθρο έχει {hits}661{/hits} αναγνώσεις